

ỨNG PHÓ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP THỬ NGHIỆM VỀ TÍNH BỀN VỮNG CỦA PHÁP QUYỀN¹

NGUYỄN QUANG ĐỨC *

ĐẶNG MINH TUẤN **

Tóm tắt: Tình trạng khẩn cấp rõ ràng là một phép thử đối với tính bền vững của các nguyên tắc pháp quyền. Thông thường, hành vi công bị kiểm soát chặt chẽ bởi nguyên tắc bao trùm “công chức chỉ được làm những gì luật cho phép”. Tuy nhiên, tình trạng khẩn cấp ở các quốc gia đã cho thấy, chủ thể công có xu hướng tự đặt ra các ngoại lệ để hành xử mà trong nhiều tình huống, có thể vượt quá khuôn khổ cho phép hoặc nguy hiểm hơn, sẵn sàng kéo dài các biệt lệ đó khi tình huống khẩn cấp không còn. Để ứng phó với tình trạng khẩn cấp, các chủ thể công đã áp dụng các biện pháp can thiệp vượt xa khuôn khổ thông thường, trên quy mô xã hội rộng lớn như: hạn chế quyền tự do đi lại, hội họp, tự do kinh doanh hoặc can thiệp vào các quyền tự do cá nhân. Tuy nhiên, khả năng thu hồi các biện pháp can thiệp này khi tình huống khẩn cấp không còn chính là bài kiểm tra về tính bền vững của các nguyên tắc pháp quyền. Những thảo luận trong nghiên cứu này nhằm tìm ra những giới hạn pháp quyền không được vượt qua ngay cả trong tình trạng khẩn cấp và các thủ tục cần thiết để cung cấp sức mạnh hợp lý cho các chủ thể công sử dụng trong tình huống khẩn cấp (quyền hạn khẩn cấp).

Từ khoá: Tình trạng khẩn cấp; quyền hạn khẩn cấp; pháp quyền

Nhận bài: 19/10/2024

Hoàn thành biên tập: 30/12/2024

Duyệt đăng: 30/12/2024

GOVERNANCE IN EMERGENCIES: A TEST OF THE SUSTAINABILITY OF THE RULE OF LAW

Abstract: States of emergency are a test of the sustainability of the rule of law. Normally, the behaviours of public actors are governed by the overarching principle that “public servants may act only under express legal authorisation”. However, states of emergency around the world show that public actors tend to create exceptions for themselves to act, which, in many cases, went beyond the scope of what was permitted and could be readily extended even when the emergency was no longer present. Responses to emergencies show that state actors have adopted interventions that go far beyond the scope of the usual framework, such as restrictions on freedom of movement, freedom of assembly, freedom of business, or interference with personal liberties. However, the ability to withdraw these interventions after a state of emergency is a test of the sustainability of the rule of law. The discussions in this study aim to find out the limits of the rule of law that cannot be exceeded even during a state of emergency and the procedures necessary to provide reasonable powers for public actors to use in emergencies.

Keywords: State of emergency; emergency powers; rule of law

Received: 19 October 2024; Editing completed: 30 December 2024; Accepted for publication: 30 December 2024

* Tiến sĩ, Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội, E-mail: ducnq@vnu.edu.vn

** Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Trường Đại học Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội, E-mail: tuandangvnu@gmail.com

¹ Nghiên cứu này được tài trợ bởi Quỹ Phát triển khoa học và công nghệ quốc gia (NAFOSTED) trong đề tài “Nguyên tắc pháp quyền trong tình trạng khẩn cấp ở Việt Nam”, mã số 505.01-2021.05.